

Διδακτική παρέμβαση με επίκεντρο τη θέση της γυναίκας στη Βίβλο και στη σημερινή εποχή

ΟΜΑΔΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Δήμητρα Γκίρλου, ΠΕ.01-ΠΕ.02, Θεολόγος-Φιλολόγος

Παρασκευή Ιωακειμίδου, ΠΕ.01-ΠΕ.02, Θεολόγος-
Φιλολόγος

ΣΧΟΛΕΙΟ

Γυμνάσιο με Λ/Τ Άρνισσας «Οικουμενικός Πατριάρχης
Χρύσανθος»

2^ο Γυμνάσιο Τούμπας, Θεσσαλονίκης

Θεσσαλονίκη 2018

1.Συνοπτική περιγραφή της ανοιχτής εκπαιδευτικής πρακτικής

Τα τελευταία χρόνια, γίνεται όλο και περισσότερο λόγος για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τον τρόπο με τον οποίο αυτά επηρεάζουν την κοινωνική συνοχή. Η εκπαίδευση για την ειρήνη, την διαφορετικότητα και την αποδοχή του “άλλου”, με γνώμονα τις αρχές της ισότητας και της δημοκρατίας αποτελούν ζητούμενο για την σύγχρονη εκπαιδευτική πραγματικότητα. Μια τέτοια προσπάθεια αποτελεί και η προτεινόμενη διδακτική παρέμβαση στο μάθημα των Θρησκευτικών της Α΄ Γυμνασίου. Η διδακτική παρέμβαση έγινε στη Θεματική ενότητα 3, “Πώς ζουν οι Χριστιανοί; Η νέα ζωή στην Εκκλησία ,Ερμηνεύοντας την πρόταση ζωής της χριστιανικής Εκκλησίας , συνάντηση με τον προσωπικό θεό της Βίβλου «Η πίστη ως φιλοξενία του θεού» (Γεν 18.1-18) (Έντυπο Υλικό στα Θρησκευτικά Α΄ Γυμνασίου, σελ.69).

Πρόκειται για μία ιδιαίτερα ενδιαφέρουσα ενότητα όπου η συμβολή του μηνύματος του Ιησού Χριστού στην ισότητα των δύο φύλων γίνεται φανερή όταν το παλαιοδιαθηκικό χωρίο συνδυαστεί με τα δύο κείμενα της σύγχρονης βιβλιογραφίας που επιλέχθηκαν και είναι: α. το άρθρο της αναπληρώτριας καθηγήτριας, της Θεολογικής Σχολής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, κας Νίκης Παπαγεωργίου, με τίτλο: «Η θέση και ο ρόλος της γυναίκας στην Ορθόδοξη Εκκλησία» και β. η μεταπτυχιακή εργασία της κας Παρασκευής Ιωακειμίδου με τίτλο: «Η παρουσία των ορθόδοξων γυναικών στο Παγκόσμιο Συμβούλιο των Εκκλησιών», όπου διακηρύσσεται με τον πιο ριζοσπαστικό τρόπο ότι δεν υπάρχει διαφορά άνδρα και γυναίκας και ότι όλοι είναι ισότιμοι απέναντι στο Θεό.

Η απόπειρα του παρεμβατικού αυτού μαθήματος έγινε με στόχο να αναδειχθεί ο ρόλος και τα δικαιώματα των γυναικών τόσο στην Βίβλο, όσο και στην σύγχρονη εποχή. Βασική επιδίωξη είναι να ενθαρρυνθούν οι μαθητές και οι μαθήτριες να αναγνωρίζουν και να θέτουν υπό αμφισβήτηση το ζήτημα των στερεοτύπων του φύλου αλλά και να στέκονται με κριτική ματιά απέναντι σε κάθε είδους στερεοτυπική αντίληψη από όπου αυτή και αν προέρχεται.

Όσον αφορά στους μαθητές και στις μαθήτριες, η απόλυτη πλειοψηφία βρήκε το μάθημα διαφορετικό, πολύ ενδιαφέρον και επίκαιρο, διότι πήραν πολλές πληροφορίες και γνώσεις πάνω σε θέματα τα οποία αγνοούσαν, τους δόθηκε η δυνατότητα, μέσω των βιωματικών εργαστηρίων και της χρήσης των Νέων Τεχνολογιών, να συμμετέχουν ενεργά

και άμεσα στη μαθησιακή διαδικασία και, επιπλέον, μέσα σε κλίμα σεβασμού και ελευθερίας, είχαν την ευκαιρία να συζητήσουν και να διατυπώσουν σκέψεις και προβληματισμούς τους.

2. Σχεδιασμός της ανοιχτής εκπαιδευτικής πρακτικής

2.1 Στοιχεία σχεδιασμού

Κατά το σχολικό έτος 2017-18, ως εκπαιδευτικοί αφενός του 2ου Γυμνασίου Τούμπας, αφετέρου του Γυμνασίου Άρνισσας, εργασθήκαμε πάνω σε μία καινοτομα δράση, στο πλαίσιο συνεργασίας των δύο σχολείων. Ειδικότερα, ως συνάδελφοι με κοινές ανησυχίες, προβληματιστήκαμε, σχεδιάσαμε και εφαρμόσαμε μία διδακτική παρέμβαση με την οπτική του φύλου σε μία θεματική ενότητα της Α Γυμνασίου. Προκειμένου να είμαστε επαρκείς ως προς την ανάγκη της καινοτόμου δράσης αλλά και να προωθηθεί η δημιουργικότητα των μαθητών/τριων μας, επιλέξαμε ως βασικό εργαλείο την χρήση του Edmodo, το οποίο είναι μία πλατφόρμα επικοινωνίας και συνεργασίας μεταξύ εκπαιδευτικών και μαθητών/τριων σε ασφαλές περιβάλλον. Επίσης, για την υλοποίηση των στόχων μας χρησιμοποιήσαμε το Wordle, το Word, το Moldiv και το movie maker ως συμπληρωματικά εργαλεία.

Στο παρεμβατικό μάθημα έλαβαν μέρος ο μαθητές και οι μαθήτριες της Α΄ τάξης και από τα δύο προαναφερθείσα σχολεία και οι εντυπώσεις τους, όπως αυτές καταγράφηκαν στις τελικές συζητήσεις στις ολομέλειες ήταν ιδιαίτερα ενδιαφέρουσες.

2.2 Διδακτικοί στόχοι

Έγινε προσπάθεια να εμπλακούν οι μαθητές/τριες σε μία συζήτηση με αφορμή την ανάλυση του περιεχομένου του βιβλικού χωρίου όπου γίνεται αναφορά στο ρόλο της γυναίκας και του άνδρα. Στη συνέχεια δόθηκε ιδιαίτερη σημασία στην σύγκριση αλλά και την ανάλυση των δεδομένων σε σχέση με την σημερινή εποχή.

Μέσα από τη διδακτική αυτή παρέμβαση επιδιώχθηκε οι μαθητές/τριες:

Στόχοι σχετικοί με το γνωστικό αντικείμενο:

- Να αναγνωρίσουν κοινωνικά στερεότυπα στα βιβλικά κείμενα της Π.Δ. Ειδικότερα, μέσα από το κείμενο «Η πίστη ως φιλοξενία του Θεού» (Γεν 18.1-18)

- Να αντιπαραθέτουν την θέση της γυναίκας, όπως αυτή εκφράζεται στην Π.Δ με αυτήν που της αποδίδεται μέσα από την διδασκαλία του Χριστού, όπως αυτή αποτυπώνεται στην Κ.Δ.
- Να συντάξουν γραπτά κείμενα όπου θα εκφράζουν την άποψή τους σχετικά με την θέση της γυναίκας στην εποχή της Βίβλου αλλά και στην σύγχρονη πραγματικότητα

Στόχοι σχετικοί με δεξιότητες που αφορούν στο γνωστικό αντικείμενο:

- Να χρησιμοποιούν εργαλεία του διαδικτύου για την παραγωγή γραπτών κειμένων
- Να σχεδιάζουν και να επιλύουν ασκήσεις με βάση τα κείμενα που έχουν επεξεργαστεί
- Να εφαρμόζουν τεχνικές δραματοποίησης

Στόχοι σχετικοί με τη χρήση της τεχνολογίας:

- Να εφαρμόζουν τις ΤΠΕ τόσο για τη συλλογή πληροφοριών όσο και για την δημιουργία και δημοσίευση εργασιών
- Να συγκρίνουν διαδικτυακούς τόπους και πύλες για την αναζήτηση πληροφοριών
- Να χρησιμοποιούν τις μηχανές αναζήτησης με κριτικό πνεύμα
- Να χρησιμοποιούν λογισμικά για την παραγωγή και την παρουσίαση εργασιών
- Να γίνονται οι ίδιοι ερευνητές και ανακαλύπτουν «ψηφίδες γνώσης».

Στόχοι σχετικοί με τις κοινωνικές δεξιότητες:

- Να διερωτώνται σχετικά με την ισότητα των φύλων σε όλες τις εκφάνσεις της κοινωνικής ζωής, και μέσα από το πρίσμα της χριστιανικής διδασκαλίας
- Να δέχονται και να απορρίπτουν, κατά περίπτωση, τις κοινωνικές επιταγές σχετικά με την θέση και τους ρόλους της γυναίκας
- Να υιοθετήσουν στάσεις και συμπεριφορές προσανατολισμένες στην ισότητα, την αλληλοκατανόηση και την ειρήνη μεταξύ των φύλων

3. Πραγματοποίηση της ανοιχτής εκπαιδευτικής πρακτικής

3.1 Περιβάλλον

Πρόκειται για μία καινοτόμο εκπαιδευτική πρακτική, που εφαρμόστηκε στα δύο γυμνάσια (2^ο Γυμνάσιο Τούμπας & Γυμνάσιο Άρνισσας) τον Μάρτιο του 2018. Βασική προϋπόθεση αποτέλεσε η επαφή των μαθητών/τριων με την ιδέα της οπτικής του φύλου στις διάφορες κοινωνίες αλλά και η εξοικειώσή των, με τις Τ.Π.Ε.

Επιπλέον συζητήθηκε η ιδέα της εφαρμογής της πρακτικής, κατά την περίοδο υλοποίησης της θεματικής εβδομάδας στα γυμνάσια.

3.2 Ηλικιακή ομάδα

Τάξη: Α΄ Γυμνασίου,

Αριθμός μαθητών/τριών: Για το 2^ο Γυμνάσιο Τούμπας συνολικά 20 (9 κορίτσια και 11 αγόρια) & για το Γυμνάσιο Άρνισσας 16 μαθητές/τριες (10 κορίτσια και 6 αγόρια).

Για το 2^ο Γυμνάσιο Τούμπας: οι μαθητές/τριες είναι ως επι το πλείστον Έλληνες, εκτός από ένα κορίτσι και δύο αγόρια, που είναι αλβανικής καταγωγής έχουν όμως γεννηθεί στην Ελλάδα και έχουν φοιτήσει στο ελληνικό σχολείο. Ως εκ τούτου ως πρώτη γλώσσα κατάκτησης θεωρείται η ελληνική. Τέλος η Τούμπα αποτελεί αστική περιοχή στα ανατολικά της Θεσσαλονίκης και οι κάτοικοι είναι κατά βάση υπάλληλοι όλων των βαθμίδων και εργάτες.

Για το Γυμνάσιο Άρνισσας: οι μαθητές/τριες είναι στην πλειοψηφία τους Έλληνες/νίδες, με εξαίρεση μία μαθήτρια από τη Βουλγαρία και δύο μαθητές αλβανικής καταγωγής. Στην Ελλάδα γεννήθηκαν η μαθήτρια από τη Βουλγαρία και ο ένας μαθητής από την Αλβανία. Όλοι και όλες φοίτησαν σε ελληνικό σχολείο με πρώτη γλώσσα κατάκτησης την ελληνική. Η Άρνισσα είναι μία κωμόπολη των 2000 κατοίκων. Βρέχεται από τη λίμνη Βεγορίτιδα και είναι περιοχή αγροτική, ημιαστική. Οι κάτοικοι είναι –στη συντριπτική πλειοψηφία τους- γεωργοί και υπάλληλοι όλων των βαθμίδων.

3.3 Πρότερες γνώσεις και διάρκεια εφαρμογής

Οι μαθητές και οι μαθήτριες είναι εξοικειωμένοι/ες αφενός με τα κείμενα τις Βίβλου και αφετέρου με την χρήση των Νέων Τεχνολογιών σε ό,τι αφορά τις βασικές δομές. Ωστόσο, για την χρήση της πλατφόρμας Edmodo, του Moldiv αλλά και του movie maker έγινε μια σχετική προεργασία στο εργαστήριο πληροφορικής με την ευγενική παροχή βοήθειας από τους συναδέλφους εκπαιδευτικούς της πληροφορικής, και των δύο σχολείων, πέραν του διδακτικού ωραρίου.

Η διδακτική παρέμβαση και στα δύο σχολεία πραγματοποιήθηκε ταυτόχρονα και είχε διάρκεια τριών (3) διδακτικών ωρών.

3.4 Αναλυτική περιγραφή της πραγματοποίησης της ανοιχτής εκπαιδευτικής πρακτικής

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 1: [Μαθαίνοντας από την Βίβλο]

Διάρκεια: 1 (μία) διδακτική ώρα

Είδος δραστηριότητας: συζήτηση & καταιγισμός ιδεών

Οργάνωση τάξης: εργασία σε ομάδες

Ρόλος του διδάσκοντα: Ο ρόλος του/της διδάσκοντος/σας είναι διδακτικός, συμβουλευτικός & ενθαρρυντικός για τις ομάδες. Ο/Η διδάσκων/σα σε συνεργασία με τους/τις μαθητές/τριες θα καθορίσει τις ομάδες και θα ορίσει τον τρόπο με τον οποίο τα παιδιά θα χρησιμοποιήσουν το wordle.

Σύνδεση με τον διδακτικό στόχο: Με τον πρώτο στόχο ως προς το γνωστικό αντικείμενο και τον πρώτο ως προς τις δεξιότητες που αφορούν στο γνωστικό αντικείμενο. Με τον πρώτο, τον τρίτο και τον πέμπτο ως προς τη χρήση των νέων τεχνολογιών και με τον πρώτο και δεύτερο ως προς τις κοινωνικές δεξιότητες

Ψηφιακό εκπαιδευτικό περιεχόμενο: [Φάκελος Μαθήματος Α΄ Γυμνασίου](#), [wordle](#)

Περιγραφή: Οι μαθητές/τριες χωρίστηκαν σε τρεις ομάδες εργασίας, με κριτήριο τη διαφοροποίηση τους ως προς τις μαθησιακές δεξιότητες και έχοντας συγκεκριμένους ρόλους στην ομάδα. Η εισαγωγή στη διδακτική ενότητα έγινε από το διαδραστικό

σχολικό βιβλίο, το οποίο προβάλλεται στον διαδραστικό πίνακα. Κάθε ομάδα είχε ως έργο να μελετήσει το βιβλικό χωρίο (Γεν 18.1-18). Ακολούθησε η ερμηνεία του μέσα από συζήτηση που προκάλεσε η εκπαιδευτικός. Στη συνέχεια, σε συνεργασία ανά ομάδες, εκπόνησαν την παρακάτω άσκηση: “Υπογραμμίστε και καταγράψτε τα χαρακτηριστικά του άνδρα και της γυναίκας, όπως φαίνονται από τη στάση και τις πράξεις του Αβραάμ και της Σάρρας” (Φύλλο Εργασίας 1). Ακολουθώντας, αφού μελέτησαν τις πρόσθετες πληροφορίες του Φύλλου Εργασίας 1, κατέγραψαν τη θέση και τον ρόλο της γυναίκας στην εβραϊκή κοινωνία της εποχής σε μια μικρή παράγραφο. Τέλος, με την χρήση του wordle δημιούργησαν ένα συννεφόλεξο και με τον τρόπο αυτό διαπίστωσαν ποιες λέξεις αναφέρονται περισσότερο στα κείμενά τους. Το γεγονός αυτό ήταν η αφορμή για συζήτηση και προβληματισμό μεταξύ των μαθητών/τριων. Η εκπαιδευτικός δεν παρενέβη στο συγκεκριμένο στάδιο, αντιθέτως άφησε να εκτυλιχθεί η συζήτηση, η οποία παρουσίασε μεγάλο ενδιαφέρον.

Αποτελέσματα της δραστηριότητας: οι μαθητές/τριες ήρθαν σε επαφή, ανέλυσαν και κατανόησαν το κείμενο της Π.Δ. Ειδικότερα δόθηκε έμφαση στο χρονικό πλαίσιο και την ατμόσφαιρα της εποχής. Αναδύθηκαν συμπεριφορές και στερεότυπα που επικρατούσαν κατά την εποχή της Π.Δ. και αναλύθηκε εκτενώς η θέση της γυναίκας. Τέλος, μέσα από την εφαρμογή της δημιουργίας του σύννεφου λέξεων έγινε εμφανές ότι η θέση και ο ρόλος της γυναίκας ήταν σαφώς υποβαθμισμένος.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 2: [Μάρθα ή Μαρία ;]

Διάρκεια: 1 (μία) διδακτική ώρα

Είδος δραστηριότητας: κατευθυνόμενος διάλογος, συζήτηση & παρουσίαση αποτελεσμάτων

Οργάνωση τάξης: εργασία σε ομάδες

Ρόλος του διδάσκοντα: Ο ρόλος του/της διδάσκοντος/σας είναι διδακτικός, υποστηρικτικός, διευκολυντικός & ενθαρρυντικός για τις ομάδες. Ο/Η διδάσκων/σα σε συνεργασία με τους/τις μαθητές/τριες θα καθορίσει τις ομάδες και θα ορίσει τον τρόπο με τον οποίο τα παιδιά θα χρησιμοποιήσουν το Edmodo, το Moldiv και το Word.

Σύνδεση με τον διδακτικό στόχο: Με τον δεύτερο και τον τρίτο ως προς το γνωστικό αντικείμενο, με τον δεύτερο και τον τρίτο ως προς τις δεξιότητες που αφορούν στο γνωστικό αντικείμενο, με τον πρώτο, τον δεύτερο και τον τέταρτο ως προς τη χρήση των νέων τεχνολογιών και τέλος, με τον πρώτο και τον δεύτερο ως προς τις κοινωνικές δεξιότητες.

Ψηφιακό εκπαιδευτικό περιεχόμενο: ψηφιακή πλατφόρμα Edmodo, Word, Moldiv.

Περιγραφή: Οι μαθητές/τριες χωρίστηκαν σε τρεις ομάδες εργασίας, με κριτήριο τη διαφοροποίηση τους ως προς τις μαθησιακές δεξιότητες και έχοντας συγκεκριμένους ρόλους στην ομάδα. Κατά τη διάρκεια της 2^{ης} διδακτικής ώρας, αρχικά, προβλήθηκαν στον διαδραστικό πίνακα εικόνες αγίων ανδρών και γυναικών της Ορθόδοξης Εκκλησίας και συζητήθηκε με τη μορφή του κατευθυνόμενου διαλόγου η ισοτιμία του άνδρα και της γυναίκας στον Χριστιανισμό. Στη συνέχεια, προβλήθηκαν διαφάνειες με εικόνες από τη λατρευτική ζωή της Ορθόδοξης Εκκλησίας και ζητήθηκε από τους μαθητές και τις μαθήτριες να εντοπίσουν τη γυναικεία παρουσία σε αυτές. Ακολούθησε συζήτηση με έντονο προβληματισμό και απορίες. Το επόμενο βήμα, αφορούσε στην παρουσίαση των εργασιών των μαθητών/τριων. Για οικονομία χρόνου, για την προσέγγιση της εκπαιδευτικής διαδικασίας με ένα νέο, ελκυστικό τρόπο, για να γνωρίσουν οι μαθητές/τριες - αλλά και οι γονείς τους- πώς μπορεί να χρησιμοποιηθεί ένα κοινωνικό δίκτυο για την προώθηση της συμμετοχής τους στην οικοδόμηση της γνώσης, για να μάθουν οι μαθητές/τριες να συνεργάζονται στο πλαίσιο ομαδικών εργασιών, και προκειμένου να αποκτήσουν νέες δεξιότητες στα πλαίσια του “νέου γραμματισμού”, ώστε με τη χρήση των ΤΠΕ να οδηγηθούν στην εμπέδωση και καλύτερη αφομοίωση της σχολικής γνώσης, οι διδάσκουσες δημιούργησαν μέσω του Edmodo ένα ασφαλές δίκτυο για τις τάξεις τους, στο οποίο δημοσίευσαν τα φύλλα εργασίας και ανέθεσαν τις εργασίες τις οποίες όφειλαν να εκπονήσουν οι ομάδες των μαθητών/τριών. Κάθε ομάδα είχε ως έργο να ανοίξει έναν φυλλομετρητή αναζήτησης και στη διεύθυνση https://cemes-en.weebly.com/uploads/2/7/8/8/.../1_parageorgiou_n.pdf, να βρει το άρθρο της κας Παπαγεωργίου και να το μελετήσει. Το απόσπασμα από τη μεταπτυχιακή εργασία της κας Ιωακειμίδου, είχε είδη αναρτηθεί στην ψηφιακή τάξη του Edmodo. Στη συνέχεια κλήθηκαν, με τη βοήθεια του Moldiv, να δημιουργήσουν ένα ψηφιακό κολλάζ σχετικό με το ριζοσπαστικό μήνυμα του χριστιανισμού στην κοινωνία, όπως αυτό αποτυπώνεται στα παραπάνω κείμενα, να παρουσιάσουν σε Word ένα μικρό κείμενο, το οποίο χρησιμοποιήθηκε ως εισαγωγή στην παραπάνω εργασία και αναρτήθηκε στην ηλεκτρονική σχολική εφημερίδα και να δημιουργήσουν έναν μικρό θεατρικό διάλογο με βάση τα παραπάνω δεδομένα. Οι ομάδες παρουσίασαν τις εργασίες τους στην τάξη και ακολούθησε καταγραφή της ισοτιμίας των δύο φύλων που προάγει ο Χριστιανισμός και επισήμανση της υποβαθμισμένης θέσης της γυναίκας στην Ορθόδοξη Εκκλησία.

Αποτελέσματα της δραστηριότητας: οι μαθητές/τριες ήρθαν σε επαφή, ανέλυσαν και κατανόησαν κείμενα σύγχρονων ορθόδοξων θεολόγων γυναικών σχετικά με τη θέση της γυναίκας στον χριστιανισμό και τον ρόλο της στη σημερινή Ορθόδοξη Εκκλησία. Σχολιάστηκε εμπειριστατωμένα η στάση και η συμπεριφορά του Χριστού απέναντι στη γυναίκα, ενώ- ταυτόχρονα- μέσω της δραματοποίησης αναδύθηκε η αποτυχία της

Ορθόδοξης Εκκλησίας να ξεπεράσει τα στερεότυπα, να αναδείξει τα ιδιαίτερα χαρίσματα της γυναίκας και να της δώσει ρόλους ισότιμους με αυτούς των ανδρών.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 3: [Εγώ η γυναίκα, η άνθρωπος]

Διάρκεια: 1 (μία) διδακτική ώρα

Είδος δραστηριότητας: συζήτηση της «Στρογγυλής Τραπέζης».

Οργάνωση τάξης: εργασία σε ομάδες

Ρόλος του διδάσκοντα: Ο ρόλος του/της διδάσκοντος/σας είναι συντονιστικός, ενθαρρυντικός υποστηρικτικός & διαμεσολαβητικός για τις ομάδες. Ο/Η διδάσκων/σα σε συνεργασία με τους/τις μαθητές/τριες θα καθορίσει τις ομάδες και θα ορίσει τον τρόπο με τον οποίο τα παιδιά θα χρησιμοποιήσουν το Movie Maker.

Σύνδεση με τον διδακτικό στόχο: Με τον δεύτερο ως προς το γνωστικό αντικείμενο, με τον τρίτο ως προς τις δεξιότητες που αφορούν στο γνωστικό αντικείμενο, με τον τέταρτο και τον πέμπτο, ως προς τη χρήση των νέων τεχνολογιών και τέλος, με τον πρώτο, τον δεύτερο και τον τρίτο ως προς τις κοινωνικές δεξιότητες.

Ψηφιακό εκπαιδευτικό περιεχόμενο: Movie Maker

Περιγραφή: Οι μαθητές/τριες χωρίστηκαν σε τρεις ομάδες εργασίας, με κριτήριο τη διαφοροποίηση τους τόσο ως προς το φύλο, όσο και ως προς τις μαθησιακές δεξιότητες και έχοντας συγκεκριμένους ρόλους στην ομάδα. Η πρώτη ομάδα εκπροσωπούσε τους ιερείς, η δεύτερη τις γυναίκες του φιλόπτωχου ταμείου και η τρίτη τους άνδρες του ενοριακού συμβουλίου. Ακολούθησε συζήτηση, με βάση τις προϋπάρχουσες γνώσεις, για τη θέση και τον ρόλο της γυναίκας στη σημερινή Ορθόδοξη Εκκλησία, κατά τη διάρκεια της οποίας οι μαθητές και οι μαθήτριες συμφώνησαν, διαφώνησαν, κατέγραψαν τα πορίσματα τους και δημιούργησαν, με τη χρήση του Movie Maker, μια ταινία διάρκειας 5 λεπτών με τίτλο: «Εγώ η γυναίκα η άνθρωπος».

Αποτελέσματα της δραστηριότητας: Μέσα από τη μέθοδο της «Στρογγυλής Τραπέζης», οι μαθητές και οι μαθήτριες έδωσαν το στίγμα τους, διατύπωσαν προβληματικές υπό την οπτική του φύλου τους και προβληματίστηκαν σε μεγάλο βαθμό. Επιπλέον, συμμετείχαν ελεύθερα στον διάλογο, διατύπωσαν –μέσα σε κλίμα ασφάλειας και σεβασμού- τις απόψεις τους και συνέβαλαν όλοι και όλες στη διατύπωση και την εξαγωγή των συμπερασμάτων. Τέλος, τους/τις δόθηκε η δυνατότητα, μέσω των βιωματικών εργαστηρίων, να συμμετέχουν ενεργά και άμεσα στη μαθησιακή διαδικασία και να καλλιεργήσουν την αυτενέργειά τους.

ΦΥΛΛΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ:**ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 1**

Υπογραμμίστε και καταγράψτε τα χαρακτηριστικά του άνδρα και της γυναίκας, όπως φαίνονται από τη στάση και τις πράξεις του Αβραάμ και της Σάρρας.

Η φιλοξενία του Αβραάμ

“Ο Κύριος παρουσιάστηκε στον Αβραάμ, κοντά στη Δρυ Μαμβρή, ενώ αυτός καθόταν στο άνοιγμα της σκηνής του κατά το μεσημέρι. Σήκωσε τα μάτια του και είδε τρεις άντρες να στέκονται απέναντί του. Αμέσως έτρεξε να τους προϋπαντήσει και τους προσκύνησε ως τη γη. «Κυρίέ μου», είπε, «αν έχω την εύνοιά σου, μην προσπεράσεις τον δούλο σου. Ας φέρουν λίγο νερό να πλύνετε τα πόδια σας και μετά μπορείτε ν’ αναπαυθείτε κάτω από το δέντρο. Θα φέρω και λίγο ψωμί να πάρετε δύναμη και μετά μπορείτε να πηγαίνετε...».

Τότε ο Αβραάμ έτρεξε στη σκηνή και είπε στη Σάρρα: «Πάρε γρήγορα τρεις γαβάθες αλεύρι εκλεκτό, ζύμωσε το και κάνε πίττες». Μετά έτρεξε στα βόδια, πήρε ένα μοσχάρι τρυφερό και καλό, το έδωσε στον υπηρέτη κι εκείνος το ετοίμασε στα γρήγορα. Πήρε ακόμα βούτυρο, γάλα και το μοσχάρι που είχε ετοιμάσει και τα έβαλε μπροστά στους άντρες. Αυτός στεκόταν απέναντί τους κάτω από τα δέντρα κι εκείνοι έτρωγαν. Τότε ρώτησαν τον Αβραάμ: «Πού είναι η Σάρρα η γυναίκα σου;» Αυτός απάντησε: «Εκεί, στη σκηνή». Κι ο Κύριος είπε: «Του χρόνου τέτοια εποχή θα ξανάρθω, και η γυναίκα σου η Σάρρα θα έχει γιο». Η Σάρρα τα άκουγε όλα αυτά, γιατί στεκόταν από πίσω του, στο άνοιγμα της σκηνής. Ο Αβραάμ και η Σάρρα ήταν γέροντες προχωρημένης ηλικίας. Η Σάρρα, λοιπόν, γέλασε κρυφά [...] Αλλά ο Κύριος είπε στον Αβραάμ: «Γιατί γέλασε η Σάρρα; Γιατί αμφιβάλλει ότι θ’ αποκτήσει γιο τώρα που γέρασε; Τίποτα δεν είναι αδύνατο για τον Κύριο! Όταν την ίδια εποχή ύστερα από ένα χρόνο θα ξανάρθω σπίτι σου, η Σάρρα θα έχει γιο» [...] Από κει οι άντρες έφυγαν [...] Ο Αβραάμ βάδιζε μαζί τους για να τους κατευοδώσει. Τότε ο Κύριος είπε: «... Ένα μεγάλο και ισχυρό έθνος θα προέλθει από τον Αβραάμ και στο πρόσωπό του θα ευλογηθούν όλα τα έθνη της γης». (Γεν 18, 1-18)”

ΑΝΔΡΑΣ- ΑΒΡΑΑΜ

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.

ΓΥΝΑΙΚΑ-ΣΑΡΡΑ

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 2

Μάρθα ή Μαρία;

ΒΗΜΑ 1ο

Ανοίξτε έναν φυλλομετρητή πλοήγησης στο διαδίκτυο (internet explorer, google, mozilla firefox) και πληκτρολογήστε την παρακάτω διεύθυνση: [https:// cemes-en.weebly.com/uploads/2/7/8/8/.../1_parageorgiou_n.pdf](https://cemes-en.weebly.com/uploads/2/7/8/8/.../1_parageorgiou_n.pdf). Μελετήστε προσεκτικά το άρθρο.

ΒΗΜΑ 2ο

Διαβάστε το παρακάτω απόσπασμα:

Τι γνωρίζουν όμως οι γυναίκες για τη θέση τους στην Εκκλησία; Γνωρίζουν ότι μπορούν να ετοιμάζουν το πρόσφορο για τη Θεία Λειτουργία, τα κόλλυβα για τα μνημόσυνα, να κεντούν τα εκκλησιαστικά άμφια και τα καλύμματα των ιερών σκευών, να φροντίζουν για την ευπρέπεια του ναού, να μετέχουν στο φιλόπτωχο ταμείο, να συμβάλλουν στους εράνους για τις διάφορες ανάγκες της Εκκλησίας και της ενορίας, ακόμη και να

αγιογραφούν. Γνωρίζουν ότι μπορούν να διδάσκουν στα κατηχητικά θηλέων, να γίνουν καθηγήτριες του μαθήματος των θρησκευτικών στη Μέση Εκπαίδευση, να εκπονούν μεταπτυχιακές και διδακτορικές διατριβές και να διεκδικούν μια θέση στην Ανώτατη Εκπαίδευση. Επίσης έχουν επίγνωση ότι μπορούν ελεύθερα να ακολουθήσουν τη κλίση τους, να ενταχθούν σε μια μοναστική γυναικεία κοινότητα και να αφιερωθούν στην άσκηση.

Από την άλλη πλευρά γνωρίζουν ότι επιτρέπεται να στέκουν μέσα στον ναό στον καθορισμένο για αυτές χώρο, ο οποίος διακρίνεται από τις επιγραφές «θέσεις ανδρών» και «θέσεις γυναικών», περιμένουν υπομονετικά να λάβουν τη Θεία Μετάληψη μετά τους άνδρες (όταν λειτουργεί μόνο ένας ιερέας), ότι δεν τους επιτρέπεται η είσοδος στο ιερό, ενώ επιτρέπεται αδιακρίτως σε κάθε άρρενα, ότι δεν μπορούν να ψάλλουν, παρά μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις,... Τα μικρά κορίτσια ξέρουν ότι δεν μπορούν να πάρουν μέρος, με την ανάλογη στολή, στη μικρή και τη μεγάλη είσοδο της Θείας Λειτουργίας, να απαγγείλουν το «Πάτερ ἡμῶν» ή το «Πιστεύω» ή να αποτελέσουν μέλη μιας παιδικής ή εφηβικής εκκλησιαστικής χορωδίας. Από πολύ μικρή λοιπόν ηλικία οι γυναίκες βιώνουν το στίγμα του φύλου τους, το οποίο συνεχίζεται στην εφηβεία με τις απαγορεύσεις συμμετοχής στη Θεία Κοινωνία τις ημέρες της εμμηνορρυσίας και θα φτάσει στο αποκορύφωμά του μέσα στα πολλαπλά προβλήματα της συζυγικής ζωής και της τεκνογονίας.

Π. Ιωακειμίδου, Η παρουσία των Ορθόδοξων Γυναικών στο Παγκόσμιο Συμβούλιο των Εκκλησιών, αδημοσίευτη μεταπτυχιακή διατριβή, Πάτρα: Ε.Α.Π., 2015.

ΒΗΜΑ 3ο

Ανοίξτε το Moldiv, το οποίο βρίσκεται στην επιφάνεια εργασίας. Επιλέξτε χρησιμοποιώντας τη διαδικτυακή αναζήτηση φωτογραφίες σχετικές με το ριζοσπαστικό μήνυμα του χριστιανισμού, όπως αυτό αποτυπώνεται στα παραπάνω κείμενα, και δημιουργείστε με αυτές ένα ψηφιακό κολλάζ. Αποθηκεύστε το κολλάζ σας στο φάκελο εργασίας σας στην επιφάνεια εργασίας του υπολογιστή σας, και σε εξωτερική συσκευή αποθήκευσης (usb).

ΒΗΜΑ 4ο

Ανοίξτε ένα αρχείο Word και γράψτε ένα κείμενο, το οποίο θα χρησιμοποιηθεί ως εισαγωγή στην παραπάνω εργασία, με σκοπό να αναρτηθεί στην ηλεκτρονική σχολική

εφημερίδα. Αποθηκεύστε το νέο σας κείμενο στο φάκελο εργασίας σας στην επιφάνεια εργασίας του υπολογιστή σας, και σε εξωτερική συσκευή αποθήκευσης (usb).

ΒΗΜΑ 5ο

Με βάση τα παραπάνω δεδομένα, δημιουργείστε έναν μικρό θεατρικό διάλογο, τον οποίο θα παρουσιάσετε στην τάξη.

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 3

Εγώ η γυναίκα, η άνθρωπος

ΒΗΜΑ 1ο

Χωριστείτε σε τρεις ομάδες εργασίας, σύμφωνα με τις υποδείξεις της καθηγήτριάς σας. Η πρώτη ομάδα εκπροσωπεί τους ιερείς, η δεύτερη τις γυναίκες του φιλόπτωχου ταμείου και η τρίτη τους άνδρες του ενοριακού συμβουλίου. Σύμφωνα με τις προϋπάρχουσες γνώσεις σας, κάντε δύο λίστες με το τι μπορεί και τι δεν μπορεί να κάνει η γυναίκα στην Ορθόδοξη Εκκλησία. Πόσο ανταποκρίνεται ο ρόλος της γυναίκας στην Ορθόδοξη Εκκλησία, στη ρήση του Αποστόλου Παύλου «... ουκ ένι άρσεν και θήλυ, πάντες γαρ υμείς εις εστέ εν Χριστώ Ιησού» Γαλ. 3, 28 (Δεν υπάρχει άνδρα και γυναίκα, όλοι είστε ίσοι στο όνομα του Ιησού Χριστού).

ΒΗΜΑ 2ο

Κάθε ομάδα καταγράφει τις απόψεις και τα συμπεράσματά της, διότι θα ακολουθήσει συζήτηση. Μην ξεχνάτε ότι κάθε ομάδα εκπροσωπεί συγκεκριμένη κατηγορία ανθρώπων!

ΒΗΜΑ 3ο

Χρησιμοποιείστε το Movie Maker και δημιουργείστε μια ταινία διάρκειας 6 λεπτών με τίτλο: «Εγώ η γυναίκα, η άνθρωπος».

4. Στοιχεία τεκμηρίωσης και επέκτασης της ανοιχτής εκπαιδευτικής πρακτικής

4.1 Αποτελέσματα - Αντίκτυπος

Η συμμετοχή των μαθητών/τριών ήταν σχεδόν καθολική σε όλη τη διάρκεια της παρέμβασης. Όπως ήταν φυσικό, μεγαλύτερη ήταν η συμμετοχή των μαθητριών. Άλλωστε ήταν ένα θέμα που τις ενδιέφερε άμεσα και –όπως διαπιστώσαμε- αγνοούσαν πολλά πράγματα τόσο για τη θέση της γυναίκας στην Παλαιά Διαθήκη όσο και για την καινοτόμο διδασκαλία και πρακτική του Χριστού. Από την άλλη πλευρά, οι μαθητές, αρχικά, είδαν την παρέμβαση κάπως επιφανειακά και επιπόλαια, και κράτησαν αρνητική στάση, όμως όσο προχωρούσε η παρέμβαση το ενδιαφέρον τους άρχισε να κεντρίζεται και στο τέλος η συμμετοχή τους ήταν ιδιαίτερα ενδιαφέρουσα, καθώς έδωσαν το στίγμα τους, διατύπωσαν προβληματικές υπό την οπτική του φύλου τους και προβληματίστηκαν σε μεγάλο βαθμό. Το γενικό κλίμα ήταν ευχάριστο, δημοκρατικό και σε κάθε περίπτωση εποικοδομητικό. Περίμεναν με ανυπομονησία τη συνέχεια της παρέμβασης. Βεβαίως πρέπει να αναφερθεί ότι υπήρξαν διαμάχες λεκτικές στο θέμα της ισοτιμίας των δύο φύλων. Τα αγόρια επέμεναν στο στερεότυπο του φύλου τους, επηρεασμένα από τις προκαταλήψεις και τις προσλαμβάνουσες τους, ενώ τα κορίτσια αντιδρούσαν υιοθετώντας την άποψη ότι τα στερεότυπα έχουν πλέον αμβλυνθεί στις μέρες μας. Θα πρέπει όμως να λάβουμε υπόψη μας ότι πρόκειται για παιδιά Α΄ τάξης Γυμνασίου και όπως είναι φυσικό υπάρχει και η παιδικότητα στην έκφραση αλλά και η υπερβολή στις διατυπώσεις ειδικά σε θέματα ρόλων μέσα στην Εκκλησία.

Τέλος, η συζήτηση κατέληξε στο εξής:

- Αν και στα χριστιανικά περιβάλλοντα δεν τίθεται σήμερα θέμα κατωτερότητας της γυναίκας και φυσικής υποταγής της στον άνδρα, εντούτοις γίνεται πολύς λόγος για ετερότητα, για διαφορά, η οποία καθορίζει τους διαφορετικούς κοινωνικούς ρόλους και τις διαφορετικές αποστολές των δύο φύλων στην Εκκλησία. Η συγκεκριμένη άποψη παρά την πρόθεση να καταξιώσει τα αποκαλούμενα “γυναικεία χαρίσματα”, στην πράξη καταλήγει να αναπαράγει τα στερεότυπα και να διαιωνίζει την υποταγή των γυναικών και τον περιορισμό τους σε υποδεέστερους ρόλους, κάτω από τον ανδρικό έλεγχο
- Υποτίμηση ή ισοτιμία; Ποιος τύπος γυναίκας προκρίνεται στην εκκλησιαστική κοινότητα; Η Μάρθα η οποία ασχολείται με τα του οίκου της ή η Μαρία η οποία κάθεται στα πόδια του Χριστού και τον ακούει; Ο Χριστός επαινεί τη Μαρία. Η Εκκλησία φαίνεται ότι προκρίνει τον ρόλο της Μάρθας

- Εν Χριστώ είμαστε ίσοι· να γίνουμε ίσοι. Το πρώτο οφείλουμε να το κατανοήσουμε ως οικουμενική αξία που ισχύει για όλους τους ανθρώπους, άνδρες και γυναίκες. Το δεύτερο αποτελεί μία δυναμική προσπάθεια. Δεν είναι κάτι δεδομένο αλλά μπορεί να πραγματοποιηθεί βαθμιαία, εντοπίζοντας τις ανισότητες και στοχεύοντας στην υπέρβασή τους, μέσω της δημιουργίας σχέσεων ελευθερίας, ισότητας, συνεργασίας, αλληλεγγύης και δημιουργικότητας.

Εξίσου σημαντική ωστόσο φάνηκε και η ένταξη των Νέων Τεχνολογιών στην εφαρμογή της παρέμβασης. Η χρήση των ηλεκτρονικών εργαλείων (wordle, Edmodo, moldiv και monie maker) κέντρισε το ενδιαφέρον των μαθητών/τριων και δημιούργησε ένα κλίμα συνεργασίας, αλληλοβοήθειας και αναζήτησης της γνώσης. Ειδικότερα, η χρήση του Edmodo, του moldiv και του monie maker έδωσαν την δυνατότητα στα παιδιά να προσεγγίσουν το εκπαιδευτικό υλικό με πολυτροπικότητα και ενεργητική συμμετοχή. Το γεγονός αυτό δημιούργησε συνθήκες ανακαλυπτικής μάθησης και προστιθέμενης παιδαγωγικής αξίας. Το εικονικό περιβάλλον της τάξης που προσφέρει το Edmodo ενισχύει τόσο τη συνεργασία μεταξύ των διδασκομένων, όσο και μεταξύ των διδασκόντων και διδασκομένων. Το moldiv και το monie maker από την άλλη, πέραν του γεγονότος της εκμάθησης των μαθητών/τριων νέων δεξιοτήτων που αφορούν τους Η/Υ, καλλιέργησε τις καλλιτεχνικές τους ευαισθησίες και δημιούργησε κινηματογραφική κουλτούρα στη σχολική κοινότητα.

4.2 Απρόσμενα γεγονότα

Κατά τη διάρκεια της διεξαγωγής της πρακτικής, και συγκεκριμένα την τρίτη διδακτική ώρα, στο Γυμνάσιο με Λ/Τ Άρτισσας «Οικουμενικός Πατριάρχης Χρυσάνθος», συνέβησαν δύο απρόσμενα και ενδιαφέροντα γεγονότα, τα οποία αξίζει να αναφερθούν, να αξιολογηθούν και να αξιοποιηθούν από τους/τις εκπαιδευτικούς. Συγκεκριμένα:

- Οι δύο μαθητές από την Αλβανία αν και μουσουλμάνοι στο θρήσκευμα δεν έχουν ζητήσει απαλλαγή από το μάθημα των Θρησκευτικών. Οι συγκεκριμένοι μαθητές, έχουν δώσει –πολλές φορές- επιπλέον πληροφορίες για το Ισλάμ, μέσα από τα δικά τους βιώματα και τις θρησκευτικές τους εμπειρίες. Καθώς, λοιπόν, προχωρούσε η διαδικασία της «Στρογγυλής Τραπέζης» και καταλήγαμε στη διατύπωση συμπερασμάτων, οι μαθητές αβίαστα και με ιδιαίτερη «λαχτάρα», παραδέχτηκαν τον υποβαθμισμένο ρόλο της γυναίκας στην Ορθόδοξη Εκκλησία, πρότειναν την αναβάθμιση του ρόλου της μέσα σε αυτήν, τόνισαν την ισοτιμία όλων των ανθρώπων –ανεξαρτήτως φύλου, φυλής,

θρησκέυματος, κοινωνικής θέσης, και παρατήρησαν την παντελή απουσία των γυναικών στη λατρευτική παράδοση του Ισλάμ.

Οι παρατηρήσεις των μουσουλμάνων μαθητών είναι ιδιαίτερα ενδιαφέρουσες, διότι αν και προέρχονται από συντηρητικά περιβάλλοντα διαπνέονται από πνεύμα ελευθερίας και προοδευτισμού. Η διδασκαλία του Μωάμεθ βελτίωσε σε μεγάλο βαθμό τη θέση της γυναίκας στην ισλαμική κοινωνία. Η πολυγαμία περιορίστηκε στις τέσσερις γυναίκες και επιπλέον, δόθηκε σαφής εντολή στους άνδρες να τις φροντίζουν όλες το ίδιο, κάτι το οποίο δεν ίσχυε στις τότε κοινωνίες. Επιπροσθέτως, ο Μωάμεθ, όπως αναφέρεται στο Κοράνι, ευλόγησε τα αγόρια και τα κορίτσια και κάλεσε τους γονείς να αγαπούν και να φροντίζουν τα παιδιά τους με τον ίδιο τρόπο. Επίσης, απαγόρευσε ρητά τη δολοφονία των νεογέννητων κοριτσιών, συνήθεια δημοφιλής των αραβικών φυλών. Εντούτοις, πουθενά δεν αναφέρεται στο Κοράνι η πλήρης ισοτιμία ανδρών και γυναικών, με αποτέλεσμα να υπάρχουν πολλές παρερμηνείες και σε θεοκρατικές ισλαμικές χώρες οι γυναίκες να στερούνται θεμελιώδη ανθρώπινα δικαιώματα και να υφίστανται καταπίεση. Η σύγχρονη «ισλαμοφοβία», πολλές φορές μας οδηγεί σε βιαστικά και αβάσιμα συμπεράσματα, τα οποία –με τη σειρά τους- καταλήγουν σε ακραίες πράξεις. Μέσα από τις παρατηρήσεις και τις διαπιστώσεις των μουσουλμάνων μαθητών, οι οποίοι ακολουθούν τις επιταγές της ισλαμικής θρησκείας, αντιλαμβάνεται κανείς ότι το Ισλάμ δεν είναι μια μονοδιάστατη θρησκεία που προάγει την ανισότητα, την καταδυνάστευση και τη βία. Αντιθέτως, και οι μουσουλμάνοι μπορούν να τοποθετηθούν κριτικά τόσο απέναντι στη θρησκεία τους όσο και απέναντι σε άλλες θρησκείες, να αναγνωρίσουν λάθη, παραλείψεις, να επισημάνουν τα θετικά στοιχεία και να απορρίψουν αυτά, τα οποία δε συνάδουν με το δημοκρατικό και ανοιχτό πνεύμα του ευρωπαϊού πολίτη.

- Όσον αφορά στο δεύτερο γεγονός οφείλουμε να αναφέρουμε τα εξής: Κατά τη διάρκεια της «Στρογγυλής Τραπέζης», μαθητές και μαθήτριες της Α΄ Τάξης Λυκείου, οι οποίοι/ες δε συμμετείχαν στην τριήμερη εκπαιδευτική εκδρομή της τάξης τους και παρέμεναν στο σχολείο, ζήτησαν να είναι παρόντες/ούσες στο μάθημα, διότι το θέμα τους/τις κέντριζε το ενδιαφέρον. Μάλιστα, κρατούσαν σημειώσεις και ζήτησαν να πάρουν τον λόγο και να τοποθετηθούν σχετικά με το θέμα. Στο τέλος της παρέμβασης και αφού κατέθεσαν τις απόψεις τους, εξέφρασαν την επιθυμία τους για μια παρόμοια παρέμβαση με θέμα: «Η χειροτονία των γυναικών στην Ορθόδοξη Εκκλησία». Η επιθυμία των μαθητών/τριών έχει μεγάλο ενδιαφέρον, διότι το θέμα της χειροτονίας των γυναικών θεωρείται «ταμπού» για την Ορθόδοξη Εκκλησία και την ελληνική κοινωνία. Τις τελευταίες δεκαετίες πάμπολλα έχουν γραφτεί και ειπωθεί σχετικά με το θέμα της ιεροσύνης των γυναικών, το οποίο βρίσκεται στο επίκεντρο του οικουμενικού διαλόγου

και τείνει να προσλάβει διαστάσεις οξύτατου προβλήματος μεταξύ των Εκκλησιών, λόγω της διαφοροποίησής τους πάνω στο συγκεκριμένο θέμα, όχι μόνο σε επίπεδο ακαδημαϊκού θεολογικού διαλόγου, αλλά και στην ίδια την εκκλησιαστική ζωή με την πρακτική της χειροτονίας των γυναικών. Πράγματι, το ερώτημα για τη χειροτονία των γυναικών στην ιεροσύνη αποτελεί για τους Ορθόδοξους την κορυφή του παγόβουνου και μία από τις μεγαλύτερες προκλήσεις του Δυτικού κόσμου προς τις Ανατολικές Εκκλησίες. Απαιτεί από όλους μας μια εσωτερική απελευθέρωση και βαθιά επικοινωνία με το όραμα και το θέλημα του Θεού.

Είναι γεγονός ότι η μακραίωνη παράδοση της Εκκλησίας απέκλεισε τη γυναίκα από την ιεροσύνη. Ο αποκλεισμός όμως έγινε σιωπηρά, χωρίς δογματική θέσπιση. Έτσι καταλαβαίνει κανείς τη δυσκολία αλλά και την αμηχανία των νεότερων ορθόδοξων θεολόγων, οι οποίοι/ες προσπαθούν να θεμελιώσουν θεολογικά τον αποκλεισμό της γυναίκας από την ιεροσύνη.

Γίνεται φανερό ότι οι μαθητές και οι μαθήτριες δεν ικανοποιούνται με απλές αόριστες και μη τεκμηριωμένες αναφορές σε αναχρονιστικά στοιχεία του παρελθόντος. Αναζητούν την αλήθεια, αναρωτιούνται, απορούν και το σχολείο οφείλει να δώσει απαντήσεις, να ικανοποιήσει το ανήσυχο πνεύμα τους και να ανοίξει τους ορίζοντές τους. Μέσω των μαθητών/τριών, φορέων νέων ανανεωτικών απόψεων, με ταυτόχρονο σεβασμό στο κύρος της παράδοσης και της Ορθοδοξίας, η κοινωνία αλλάζει και αποκτά ένα πιο «ανοιχτό» πρόσωπο που σέβεται το διαφορετικό, το αλλιώςτικό· το εξετάζει, το κρίνει, το απορρίπτει και γιατί όχι; -το υιοθετεί.

Όλα ξεκινούν από την παιδεία, διότι η άμβλυση και η εξάλειψη των στερεοτύπων κάθε μορφής επιτυγχάνεται με την εκπαίδευση. Οι γονείς, ο κοινωνικός περίγυρος και οι ίδιοι οι εκπαιδευτικοί συντηρούν τις στερεοτυπικές αντιλήψεις και δε βοηθούν στην εξάλειψή τους. Ο/Η θεολόγος οφείλει από τη μια να μεταφέρει το μήνυμα του Ευαγγελίου και της παράδοσης με ορθό τρόπο και χωρίς καμία παρέκκλιση και από την άλλη να παρεμβαίνει καίρια, ώστε να βοηθήσει τους/τις μαθητές/τριες του/της να κτίσουν μια ελεύθερη προσωπικότητα, αποδεσμευμένη από προκαταλήψεις, μια προσωπικότητα που θα σέβεται το διαφορετικό και θα υπερασπίζεται τις δικές της απόψεις και τη φιλοσοφία της για τη ζωή.

4.3 Εκπαιδευτική τεχνική σε σημαντικά στιγμιότυπα

Η αξιολόγηση του παρεμβατικού μαθήματος έχει διπλό νόημα. Αρχικά, εξετάζεται ο βαθμός επίτευξης των αρχικών στόχων, άλλα κατά κύριο λόγο γίνεται σύγκριση των αποτελεσμάτων των δύο παρεμβατικών σχεδίων. Το μάθημα, σε γενικές γραμμές ήταν ικανοποιητικό, κι αυτό φάνηκε από το ενδιαφέρον των μαθητών/τριών. Δόθηκαν διαφορετικές παράμετροι και διαστάσεις της θέσης της γυναίκας στην Παλαιά Διαθήκη, την Καινή Διαθήκη και την Ορθόδοξη Εκκλησία. Παρά τις όποιες αδυναμίες, παρουσιάστηκε κάτι νέο στους/στις μαθητές/τριές, το οποίο τους/τις ενδιαφέρει ιδιαίτερα στην ευαίσθητη ηλικία της εφηβείας και καθορίζει, σε μεγάλο βαθμό, τη στάση τους απέναντι στο άλλο φύλλο.

Όσον αφορά στους μαθητές και στις μαθήτριες, η απόλυτη πλειοψηφία βρήκε το μάθημα διαφορετικό, πολύ ενδιαφέρον και επίκαιρο, διότι πήραν πολλές πληροφορίες και γνώσεις πάνω σε θέματα τα οποία αγνοούσαν, τους δόθηκε η δυνατότητα, μέσω των βιωματικών εργαστηρίων, να συμμετέχουν ενεργά και άμεσα στη μαθησιακή διαδικασία και, επιπλέον, μέσα σε κλίμα σεβασμού και ελευθερίας, είχαν την ευκαιρία να συζητήσουν και να διατυπώσουν σκέψεις και προβληματισμούς. Βρήκαν το θέμα σχετικό με την καθημερινή ζωή και τόνισαν ότι πήραν πολλά θετικά στοιχεία, έκαναν συγκρίσεις και διαπιστώσεις και κατέληξαν ότι χρειάζεται ακόμη μεγάλη προσπάθεια για να επιτευχθεί η ισότητα.

Αυτό που έκανε μεγάλη εντύπωση ήταν ότι διατύπωσαν την άποψη ότι πρέπει να ενημερώνονται για αυτά τα θέματα είτε από ειδικούς, είτε με την εισαγωγή σχετικών μαθημάτων στο Αναλυτικό Πρόγραμμα, είτε με συχνότερες διδακτικές παρεμβάσεις και ερευνητικές εργασίες. Επιπλέον, οι εντυπώσεις που εκφράστηκαν ήταν πολύ θετικές και από τα κορίτσια και από τα αγόρια του τμήματος. Στο σημείο αυτό πρέπει να αναφερθεί ότι κάποιοι/ες μαθητές και μαθήτριες πρότειναν την εισαγωγή θεματικών κύκλων, οι οποίοι πρέπει να διερευνηθούν και να συζητηθούν:

- «Η γυναίκα στην Καθολική και Προτεσταντική Εκκλησία»
- «Γυναίκες και Ισλάμ»
- «Τα δύο φύλα στην Ορθόδοξη Εκκλησία σήμερα»

Ωστόσο, τα σημαντικότερα στοιχεία προέκυψαν από την σύγκριση των αποτελεσμάτων των δύο σχολείων. Εκεί έγινε φανερό ότι τα παιδιά, παρότι προέρχονται από διαφορετικά πολιτισμικά και κοινωνικά περιβάλλοντα (επαρχιακό στη μία περίπτωση, αστικό στην άλλη) εκφράστηκαν σχεδόν με τον ίδιο τρόπο. Η στερεοτυπική αντίληψη για το θέμα αποτελεί παράγοντα καλά ριζωμένο στον τρόπο σκέψης των μαθητών/τριων, με

ελάχιστες εξαιρέσεις που υποδηλώνουν και το οικογενειακό υπόβαθρο των παιδιών. Παρουσιάστηκαν και κάποιες ακραίες αντιλήψεις στο σχολείο της Άρνισσας, οι οποίες απουσίαζαν από το αστικό σχολείο. Στο σημείο αυτό θα πρέπει οπωσδήποτε να αναφερθώ σε δύο μαθητές του Γυμνασίου-Λυκείου Άρνισσας, οι οποίοι αν και μουσουλμάνοι στο θρήσκευμα, τοποθετήθηκαν ιδιαίτερα θετικά στο θέμα της ισότητας των δύο φύλων, με ένθερμη υποστήριξη της άποψης ότι απέναντι στο Θεό είμαστε όλοι ίσοι.

Οι έφηβοι μαθητές και μαθήτριές μας διψούν για το διαφορετικό, για την καινοτομία, για το διάλειμμα από την παραδοσιακή μορφή διδασκαλίας. Όποτε συμβαίνει αυτό, δείχνουν αμείωτο ενδιαφέρον και δίνουν τον καλύτερο εαυτό τους. Διψούν να ακούσουν και να εκφραστούν πάνω σε θέματα που σχετίζονται με το φύλο τους, τις σχέσεις τους με το άλλο φύλο, τη φιλία, τη θέση τους στην κοινωνική, θρησκευτική, οικογενειακή ζωή, με λίγα λόγια ενδιαφέρονται ιδιαίτερα για θέματα που σχετίζονται με την καθημερινή ζωή.

4.4 Σχέση με άλλες ανοιχτές εκπαιδευτικές πρακτικές

Η παρούσα διδακτική παρέμβαση, με την οπτική του φύλου, αποτελεί μια καινοτόμο δράση στο πεδίο της διδακτικής πράξης. Σχεδιάστηκε και εφαρμόστηκε σε δύο κεντρικούς άξονες: α. την δημιουργία ανθρωπιστικής κουλτούρας στους μαθητές και τις μαθήτριες και β. την επαφή των μαθητών/τριών με τον ψηφιακό γραμματισμό. Τόσο η παρέμβαση, σε επίπεδο ερμηνείας και κατανόησης των στερεοτυπικών αντιλήψεων στις διαφορετικές εποχές, όσο και η χρήση διδακτικών εργαλείων που προσφέρει η σύγχρονη τεχνολογία (edmodo, movie maker, wordle, moldiv), δημιούργησαν ένα πλαίσιο αρχικής – πιλοτικής εφαρμογής τέτοιου είδους καλών πρακτικών στην εκπαιδευτική πράξη. Τέλος, το πνεύμα συνεργασίας που αναπτύχθηκε μεταξύ των ομάδων επιβεβαίωσε την σχετική βιβλιογραφία και αναδείχτηκε με τον καλύτερο τρόπο το «ευ μαθείν».

4.5 Αξιοποίηση, γενίκευση, επεκτασιμότητα

- Κάθε ενότητα, το περιεχόμενο της οποίας προσφέρεται για παρέμβαση, μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο εναλλακτικού τρόπου προσέγγισης της διδασκαλίας. Ο διδάσκων ή η διδάσκουσα θα πρέπει με τις κατάλληλες ερωτήσεις να προβληματίσει τους/τις μαθητές/τριες ώστε να δουν και τη διάσταση του φύλου.

- Φάνηκε ιδιαίτερα χρήσιμη η παράθεση και αξιοποίηση άρθρων από τον έντυπο και ηλεκτρονικό τύπο, με ανάλογο περιεχόμενο. Με αυτόν τον τρόπο είναι δυνατόν να επιτευχθεί η ενεργητική μάθηση και μέσα από τις ανάλογες συγκρίσεις, οι μαθητές/τριες να αξιοποιήσουν καλύτερα το υλικό.
- Η ανάθεση εργασιών, είτε με μορφή διαλόγου, είτε με την μορφή παραγωγής μίας μικρής ταινίας, όπου θα δίνουν την εκδοχή μιας γυναίκας του τότε και του τώρα αποτελεί παράγοντα κινητοποίησης του ενδιαφέροντος των μαθητών/τριων, και δίνει την δυνατότητα ευελιξίας στην χρήση από άλλους εκπαιδευτικούς που θα επιχειρήσουν ανάλογη παρέμβαση.
- Η παρουσίαση σημαντικών αγίων γυναικών, που άλλαξαν την ιστορία και παραμένουν άγνωστες με την χρήση των ΤΠΕ από τους μαθητές/τριες τους/τις εμπλέκει δημιουργικά στην εκπαιδευτική πράξη.
- Η Θεματική Εβδομάδα στα Γυμνάσια αποτελεί μία εξαιρετική ευκαιρία για την εφαρμογή τέτοιου είδους διδακτικών παρεμβάσεων. Ειδικότερα η συγκεκριμένη διαθέτει δύο πολύ ελκυστικά στοιχεία. Αφενός είναι σχετικά σύντομη και ρεαλιστική, αφετέρου δεν απαιτεί ιδιαίτερα εξειδικευμένες γνώσεις στον τομέα των Νέων Τεχνολογιών (το Edmodo, το moldiv, το monie maker & το wordle είναι αρκετά προσιτές εφαρμογές). Στο σημείο αυτό θα πρέπει να αναφερθεί ότι για τα παραπάνω εργαλεία αποτελεί εξαιρετική εναλλακτική πρόταση η πλατφόρμα e-me (<https://auth.e-me.edu.gr>) του Φωτόδεντρου (εργαλείο που δυστυχώς εμείς ανακαλύψαμε μετά το πέρας της παρέμβασής μας).
- Κλείνοντας, θα ήταν καλό να επισημανθεί για ακόμη μία φορά η σημασία της από κοινού δράσης των δύο σχολείων. Τα αποτελέσματα δεν ήταν ικανοποιητικά μόνο για τις εκπαιδευτικούς, αλλά κυρίως για τα παιδιά, που επικοινωνήσαν τα μηνύματά τους και αντάλλαξαν τις σκέψεις τους με φορείς τις δασκάλες τους.

5. Πρόσθετο υλικό που αξιοποιήθηκε

Βιβλία: Φάκελος Μαθήματος των Θρησκευτικών της Α΄ τάξης Γυμνασίου (ψηφιακή μορφή)

Σημειώσεις: Φάκελος με φύλλα εργασίας και έντυπα φύλλα εργασίας

Λογισμικό: Το λογισμικό επεξεργασίας κειμένου.

Δωρεάν εφαρμογή wordle, δημιουργίας «σύννεφων λέξεων» (word clouds).

Δωρεάν εφαρμογή Moldiv, δημιουργίας ψηφιακού κολλάζ.

Δωρεάν εφαρμογή Movie Maker, δημιουργίας βίντεο.

Δωρεάν εφαρμογή Edmodo, δημιουργίας ψηφιακής τάξης.

Ο φυλλομετρητής πλοήγησης στο διαδίκτυο (browser)

Το διαδίκτυο (επιλεγμένες ιστοσελίδες, για εξοικονόμηση χρόνου έχουν δημιουργηθεί υπερσύνδεσμοι)

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ξενόγλωσσες

Council of Europe. (2009). *Compasito: Manual on Human Rights Education for Children* (2nd Edition). Budapest: Council of Europe, Directorate of Youth and Sport European Youth Centre Budapest. Retrieved 2 July 2010 from: www.eycb.coe.int/compasito/pdf/Compasito%20EN.pdf

Ελληνόγλωσσες

Ζιώγου-Καραστεργίου, Σ. & Δεληγιάννη-Κουϊμτζή Β. (1998). «Ισότητα των φύλων και εκπαίδευση στην Ελλάδα», *Γυναίκες και ιδιότητα του πολίτη*, Κεφάλαιο 2, Θεσσαλονίκη: Βάνιας,

Ιωακειμίδου, Π. (2015), *Η παρουσία των ορθόδοξων γυναικών στο Παγκόσμιο Συμβούλιο των Εκκλησιών*, αδημοσίευτη μεταπτυχιακή διατριβή, Πάτρα: Ε.Α.Π., 2015.

Καλαϊτζίδης, Π. (2004). «Αντί εισαγωγής: από τη διαίρεση του φύλου στην ενότητα της καινής εν Χριστώ ζωής. Η Ορθόδοξη Θεολογία μπροστά στο αίτημα της ισότητας και της

συμμετοχής της γυναίκας στη ζωή της Εκκλησίας», στο Π. Καλαϊτζίδης-Ν. Ντόντος (επιμ.), Φύλο και Θρησκεία. Η θέση της γυναίκας στην Εκκλησία. Αθήνα : Ίνδικτος

Κασσελούρη-Χατζηβασιλειάδη, Ε. (2003). Φεμινιστική Ερμηνευτική. Ο παράγοντας «φύλο» στη σύγχρονη βιβλική ερμηνευτική. Θεσσαλονίκη : Π. Πουρναράς,

ΚΕΘΙ, (2003). Ευαισθητοποίηση εκπαιδευτικών και παρεμβατικών προγραμμάτων για την προώθηση της ισότητας των φύλων. Προτεινόμενη βιβλιογραφία. ΕΠΕΑΕΚ II, Υπουργείο Παιδείας, Αθήνα

ΚΕΘΙ, (2003). Φύλο και εκπαιδευτική πραγματικότητα στην Ελλάδα: Προωθώντας παρεμβάσεις για την ισότητα των φύλων στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα. ΕΠΕΑΕΚ II, Υπουργείο Παιδείας, Αθήνα

Μαραγκουδάκη, Ε., Δεληγιάννη-Κουϊμτζή, Β., Ζιώγου-Καραστεργίου, Σ., Ιωάννου, Α. & Περάκη, Ε. (2007). Εκπαιδευτικές παρεμβάσεις για την προώθηση της ισότητας των φύλων στο σχολείο. Βιβλίο – εγχειρίδιο για τους/τις εκπαιδευτικούς, Ιωάννινα, [ΕΠΕΑΕΚ II, Κατηγορία Πράξης 4.1.1.δ. «Παραγωγή βοηθητικού εκπαιδευτικού υλικού για την εισαγωγή θεμάτων σχετικά με τα φύλα στην εκπαιδευτική διαδικασία»].

Παπαγεωργίου, Ν. «Η θέση και ο ρόλος της γυναίκας στην Ορθόδοξη Εκκλησία», ανακτήθηκε στις 18 Απριλίου 2018 από το https://cemes-en.weebly.com/uploads/2/7/8/8/.../1_papageorgiou_n.pdf